

Библиотека

Песничка мануфактура
Београдске мануфактуре снова

Уредник
Живко Николић

Никола Вујчић

НОВИ ПРИЛОЗИ ЗА АУТОБИОГРАФИЈУ

Друго допуњено издање

На корици:
Живко Николић:

Београд
2008.

СМЕХ

смејао сам се: сунце је мртва звезда
земља кружи око ње!

РЕТОРИЧКО ПИТАЊЕ

„Хтео је баш да ме излуди
онај ко је савијао
латице ове руже”
А. Фет

мале речи као ситнице у кутији
роса кад порани навече: скупе су шуме.
немам довољно новца ни година.
годови нагризају кору:
на крају лета почетак је земље,
киша измишља рупице и слива се.
како се успављујем: гледам горе
да ништа не видим.
стид је студен
лишће је ватра
смех је талас
зима је сиромаштво
: „јао мени! где ли ћу
кад дође зима цвеће брати”*

* Хелдедрлин: из песме „Средина живота”

ПРИБЛИЖАВАЊЕ, &

бело дрво у јуну и јануару
између
дроњци
убица без кривице
мртав без крви закопан
(капут обешен о грану)
најтеже је описати природу:
то је ризик и луксуз
провлачити се кроз траву
и мислити само на траву
оно што трава изражава је подрхтавање
то се не може другачије
рећи
то је искуство
(искуство је кад муха улеће у собу и слеће
на сто)
гледај и спашавај се

&

зимски разговори су расправе о црном
на белом

али ја
ћутим:
што више је говорио примицало се јутро
све/више могло се гледати

ЦРНО ПОСУЂЕ

– 15 редова –

речи су сува слама
 минђуша – паучина – на вратима
 беле се вратови над тањирима
 јела су пуна бајку о отровима
 плакаће вода за зимом
 нокти читалаца као комете лете кроз
 текст
 сва влага улази у поезију
 узалуд равница покушава сакрити староза-
 ветно стабло
 конач држи ту конструкцију да се не рас-
 падне на крпице
 кад је говор шапат тиши је од шуштрања
 лишћа
 многи су датуми украдени из историје
 празнина је наша кућа по којој шетамо
 размак између година је као размак
 између облака
 један је дан а нас је много
 очекивано божанство излази из грудве
 снега

СИНЕ АННО

где је крај томе календару
 скупини дана и ноћи где сам и-ја-између-
 осталих

шта сам ја ту
 шта ја видим

земља је тврда као коштица у трешњи
 за чим жуте они које не знамо

ушуљао се један у сумрак
 у град где нас је највише

коме припадају ти градови
 какво би питање сви одједном поставили

да ли је то једина истина

али народ жуди за тим што Ника носи
 и претрчава улицу
 као деца за циркусантом

а шта је заборав
 да ли је то слабо памћење
 или оно
 што су подмићени описивачи изоставили

АЗБУЧНИ РЕД СТРАХА

Али мој језик ме не вара
 покретљив истину скупља:
 Близу градских зидина
 животиње су нањушиле мој траг:
 Високо на меким њушкицама
 носе мирис мојих ципела
 Гледам одозго: измешану
 траву и длаци
 Диже се прашина путем којим
 пролазим диже се коса
 Ђавољи реп црни бич над градом
 сева и пуца
 Ево опет видим све због чега се
 пењем кроз ноздрве градске
 Живот на жици проводим
 над понором црном рупом
 Затим зима: зимогрозне зидине се
 стежу
 И сам у соби у себи скривам
 своју смрт и смрт сличних
 Једном сам слушао несношљив пуцањ
 мехурића сапунице
 Клизило је моје тело као сапун
 по собама градским
 Лисица градска из парка вреба
 моју сенку
 Љуља се тројански коњ на тргу:
 шкрипе даске

Магнетска поља око продавница
 где се продаје отров и оружје
 шире се
 На оштрици ножа мали страх се
 скупља:
 у већим насељима насиља су већа
 Његови мириси застрашујући
 његова светлост заслепљујућа
 излази кроз прозоре и димњаке
 Опирем се: без опреме неопходне
 низ литице лице спуштам
 смејући се својој храбрости
 Пузао сам уз зидине: крај мене се
 пузавица брже успињала
 Размицао сам тешке засторе и
 радознало кроз прозоре завиривао
 Слушао сам шум воде у купатилу:
 беле млазеве што прљавштину и зној
 у земљу враћају
 Троми инсекти гмижу из пукотина
 главе ка сунцу окрећући
 Ђелавац двадесетпетогодишњак
 трчи тргом ко тигар жељан
 шумског мира
 (У даљини планински врхови ко игле
 забодене у небо труну
 у миру)
 Фијучу језици и ветрови кроз собе
 Хране! хране! уздишем
 Цврчи цврчак у цревима!
 Чиме да испуним столове
 празни столови шире глад
 (мрак је, још понешто видим:)
 Цепови градских дама дубоки су:

сав у њих могу стати:
ко ножић ко каменчић
али однеће ме
на дно ће ме гурнути
 Шушањ ће ме прекрити
шушањ ће ме одати
дисање

ВИЛИН КОЊИЦ

баш је вилин коњиц
пролепршао.
с њим бих да се изједначим:
све послове данас да обавим.

(СКВОНК)

/лацримацорпус диссолвенс/

неки облици облака доказ су
да постоје животиње
чије длаке у облику кише
падају на земљу

НА МАРГИНИ

папирећ испред мене пун је
лешева.

као мехурићи:
нестају тела.

онај у сандалама долази и
прља снежни покривач.

кад је кашаљ говор
сувишан је језик.
хладноћа је такорећи трошак:
кад сви троше као деца.

ту је народ немоћан:
бела мачка вреба смрзнутог врапца.

* * *

хм! зима је скупоћа
од ње ће једног дана настати
вода коју ће развлачити по градовима.

сви чезну за водом и не знају
да је европа постала копно кад је
атлантида потонула.

ЗАТВАРАЊЕ ВРАТА

то гледати!

али ја затварам врата али ја затварам
врата

П.С.

хомер је затварање врата описао у четири
стиха.
исто колико и смрт хекторову.

?

шта ће остати од тога града?
 које ће књиге читати деца после потопа?
 јеси ли видедо рајску птицу?
 цвркуће ли?
 јеси ли јој ишчупао перце?
 један је ишчупао и сакрио га у народ.
 та гомила је сад на пристаништу и чека.
 прегледај џепове. је ли ту?
 јеси ли прочитао књигу о освајању троје?
 јеси ли приметио тројанског коња?
 мирише ли његова утроба?

НЕМА ВИШЕ

нема више мудрих
 неке мисли су сачуване
 на грчком камењу

оно што је приписано будућности опада
 као малтер са влажне зграде као сувишан
 терет

државе троше новац и језик
 војска се завлачи под земљу

неки од оних који су пре живели
 сад су преживели ратници

нико није веровао касандри
 и троја је пала

ПЕСМЕ КОЈЕ НИСУ СТАЛЕ У ПРВО
ИЗДАЊЕ

МИМОИЛАЗЕЊЕ

увек прво лице множине,
свалица, на улици, увеличавање,
кад се кораци одвајају, од површине,
из прашине, излази дете, а реч *стабло*
њише се испред и гранчицама
додирује земљу.
потпуно измишљено – можда је, и на
другом месту, али увек присваја,
лишће навлачи на своју сенку,
у хлад, дволичан (хладан и таман)
тек после, голе гране успоставе тишину,
мимоилази га говор, мој, и
случајног пролазника који ништа
не примећује, мислећи на себе.
толико, да ломи суву гранчицу
која крцка и усмерава га,
да закорачи у страну, која, можда,
није мимоилажење, али је
последница, свакако.

ОПИС СНЕГА

ту нема снега: ту више није могућ опис
снега.

ту је све друго: све црно и црње.
травке се нагињу да га сакрију.

ко је измислио покривач? ко је испио зим-
ску воду?

узастопна светлост.

САН

то је та птица што
крије крила
и гвозденим кљуном
гура зрно

пада перје по поду
прекрива и пуни
прозоре и пролазе

будим се у јастуку!
стресам пернате ресе
ноћне украсе

свиће!
сви ће своје лице изнети
моје лице је у сну
остало
моје лице је
по постељи просуто

РЕЧЕНИЦЕ, РЕЗОВИ

не, ништа се не види.
 лаж се одбија се од мог тела.
 једем јабуку.
 ватра прелази са шибице на папир.
 зидари су оставили танке зидове.
 зује пчеле над теглом меда.
 зевају звери: показују зубе.
 пре појаве копна леђа китова су била
 највећа острва.
 лаж се раширила из првих насеља.
 кровови су преврнуте лађе.
 Атилина коњица лебди небом.
 уситњава се Земља и ми се уситњавамо.
 што је ситно то се слабо види.
 не, ништа се не види.
 – Видео сам те! – кликће Бог.

али ја му не верујем.

ВРТЛАР

отварају се
 велика Врата –
 у врту, у зујавом вртлогу
 лажних леја
 голи Вртлар,
 троми Летач –
 са цвета на цвет слеће
 и полен
 лепљиву светлуцаву Прашину
 разбацује.

Ишчезнуће у биљци!
 Тако пчелињу главу
 забада.

– Вртларуууу!
 Ветар ти разноси растиње
 по врту!
 – Смех мој спалиће ти
 биље!
 – Од мириса ужарене Руже
 умрећеш!

КОЛИКИ ЈЕ РАДНИ ВЕК ЦРВА
У МОМ ПИСАЊЕМ СТОЛУ

колики је радни век црва
у мом писањем столу,
да ли неко зна?

да ли ми можете рећи
шта ће од мог стола учинити
та праживотиња
крећући се кроз године,
остављајући иза себе
мрачне прашњаве канале?

костур?
рушевину?
решетку кроз коју ће ме гледати?
све ближи,
све већи,
све сличнији?!

(ваздух)

имам.
већ сам и изгубио.
јер сам снажан,
устајем из валова.

о, свеносећи ветре што чистиш моје
двориште
држећи се руком за стабло крушке, да ли
да и ја
одувам пепео и прхнем.

у празнину?

ПРВИ ПЛАЧ

најдуже памте твој
 први плач.
 ти, међутим, ништа друго
 и не можеш рећи,
 мало је времена
 за тако нешта.
 добро је да си искрен.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ, ГОБЛЕН

ј
 ј а је
 а
 ј а с т у к
 а ц
 с в
 т е
 ч е к и ћ л њ
 у е
 ц н ж
 а х а х с а м а
 б
 о ж и л њ а к
 к
 р
 е
 р а ш ч е ш л њ а н а
 и и
 н језич ком
 а е а
 ж
 е:
 није важан Христ
 важни су ексери који
 га држе.

КЊИГА

листах ту Књигу
 између редова протрчава
 паук,
 или се котрља јајашце,
 згрчен инсект, можда.
 на Страницу
 мрежасту,
 бубуљичаву,
 Руку одложих
 и кроз Решетку
 читам:
 Зрно си шупље!
 Вода си кипућа!
 Преливаш се,
 изливаш се.
 Водено си сврдло
 у Посуди тесној!

НАД КОМПЛЕТНИМ ПРИЛОЗИМА

Пишући поговор за књигу изабраних и нових стихова Николе Вујчића, која се под насловом *Звук тишине* појавила у Краљеви 2008. године, посебно сам се задржао на песничковој другој песничкој књизи. Реч је о библиофилском издању штампаном у Панчеву четврт века раније, доступном врло малом броју љубитеља поезије. Тада сам забележио да је објављено под насловом *Нови прилози за аутиобиографију*, као најхетерогенија Вујчићева збирка. Из говора је видљиво да сам тако пишући мислио како су у плавичастим картонским корицама те књиге објављене све песме оригиналног рукописа. Међутим, доцније сам од песника дознао да је због незавидних услова објављивања изостало више песама и да је реч о некој врсти принудног избора. Издање које сада држите у рукама коначно доноси комплетне *Нове прилоге за аутиобиографију*.

Ако се књига из 1983. могла посматрати и као најхетерогеније Вујчићево песничко дело, шта тек рећи пошто нам је познат и давнашњи „наставак“?

Неке од песама, као *Мимоилажење* и *Ојис снећа*, рецимо, јасан су и успешан

наговештај будућег Вујчићевог поетизма, ослонца који је проналазио и налази у самом матерњем језику као градиву лирике. На том су трагу и *Реченице, резови*, а још више, устврдиће неко с правом, минијатура названа (*ваздух*). Неке од песама указују на извориште, песников став из првеначког *Тајансџивеној сџирелца*. Такве су *Сан* и *Врџлар*, на пример.

Сасвим су другачији сушти сведоци формалних трагања које би неко мање опрезан назвао играма. Мислим на «укрштенице» из песме *Укрџиџене речи, џоблен*. Оно што импресионира је не само крајње необична форма те песме, него и њена оствареност (на трагу авангарде), која својом укупном снагом утиче да жалим што је песник доцније запоставио тај потенцијално врло занимљиви ток властите лирике. Како је тумачити – посебно је питање. Као омаж авангардним прецима из двадесетих година прошлог столећа, нашим и руским, рецимо? Као одјек неоавангарде из 60-их година прошлог века? Или као испитивање властите могућности у креативном пољу које је само једном посећено и обделавано (бар колико је читаоцима знано). Одговор је немогућ и несигуран, али, понављам, штета је што ову песму српска критика није видела у време њеног настанка и што је нису видели ондашњи песници. Али ништа зато, рећи ће неко оптимистичнији од мене, песма је ту, од овог издања.

Другу књигу Николе Вујчића у овом

њеном коначном и интегралном издању окончава симболички битна, да кажем и поентна песма *Књџиџа*. Не само коментар свог времена и целог пројекта, него и јасан наговештај будућих времена и потоњих песничких књџига овог лиричара.

Доступни у целини *Нови џрилози за ауџиобиоџрафију* чине се сада не само хетерогеном колекцијом песама, него и колекцијом која свеобухватношћу представља други камен темељац Вујчићеве лирике. Први темељац је био *Тајансџивени сџирелац*. Обе књџиге, осмотрене из перспективе прохујалих тридесетак година утврђују ме у уверењу о високом значају лирске пустоловине Николе Вујчића по контекст српске лирике. Пустоловине која је интересантна свакоме ко је озбиљно посматрао или следио њен лук на прелому столећа.

октобар, 2008.
Васа ПАВКОВИЋ

„НОВИ ПРИЛОЗИ ЗА АУТОБИ-
ОГРАФИЈУ” –
ДВАДЕСЕТ ПЕТ ГОДИНА ПОСЛЕ

Збирка, или боље речено плакета стихова, „Нови прилози за аутобиографију” први пут је објављена као библиофилско издање 1983. године, у Панчеву. Тачно после двадесет пет година поново се налази пред читаоцима, у другачијем изгледу и издању, али садржински онаква каква је требала да буде и приликом свог првог појављивања. Ево како је то било.

Песме које сам исписивао, или у себи носио, после објављивања прве књиге „Тајанствени стрелац” (1980), поетички су се разликовале и биле су одраз мојих песничких хтења да направим отклон у сопственом писању, да означим стазе којима ћу се кретати и хоризонте са којих ћу посматрати. Од мноштва песама, у фасцикли за будућу књигу, нашло се њих нешто више од двадестак. Остало је све случајност.

Године 1983. у периоду од 7. јануара до 14. децембра служио сам војни рок у Панчеву, у ВП 2875, у касарни „Стевица Јовановић”. После завршене обуке (радиотелеграфиста у Извиђачкој чети) пребачен сам у Дом ЈНА у Панчеву, тада један од нај-

модернијих домова војске у ондашњој СФР Југославији, што ми је војничке дане учинило подношљивијим. У исто време, из наше касарне у Дом је пребачен и Словенац Игор Фистрич, дипломирани сликар са Ликовне академије у Љубљани, и нас двојица смо се нашли на истом послу – организовању културних програма. Игор је у Дому био задужен за ликовне програме, сâм је направио све потребно за ситошtamпу па је тако настала и идеја да „објавимо” и моју књигу. Све је требало да буде изведено брзо, али и тајно. Обим књиге није смео да буде већи од 16 страна (једног табака), не само због уштеде на трошковима већ, превасходно, због скученог простора где су се одштампани листови морали сушити, а да их не открију претпостављене старешине. Купили смо плави пакпапир за „књижни блок”, за корице пепељастосиви картон, а уместо праве боје за штампу – црну фарбу за аутомобиле јер је била знатно јефтинија. Одабрао сам тринаест песама које је Игор Фистрич илустровао и ручно исписао, све уклопивши у шеснаест страна. А наслов? Он се сâм наметнуо, као парафраза (и реплика) на тада популарне књиге Владимира Дедијера „Нови прилози за биографију Јосипа Броза Тита”. Тако је „наша” књига носила пуни наслов – Никола Вујчић (песме), Игор Фистрич (цртежи), „Нови прилози за аутобиографију”, Панчево-Београд-Љубљана, крајем 1983., издају

Игор&Никола, тираж: око 150 примерака. Међутим, правих, исправних примерака, било је тек стотињак. Делио сам их пријатељима и онима који су читајући моје песничке књиге желели да виде шта се крије испод тог интригантног наслова. А „остатак” књиге остао је у фасцикли, не уклапајући се у нове рукописе који су настајали. Као да је био сигуран да ће се једног дана, ипак, наћи у истим корицама са песмама које је случајност издвојила. Те песме, њих десет, овде су придодате као *Песме које нису сџале у прво издање*. Готово све објављене су почетком осамдесетих година у *Летњојпису Матице српске*, сарајевским *Лицима* и *Огјеку* и приштинским *Сџремљењима*, а овде су претрпеле тек незнатне измене, углавном интерпункције и распореда стихова. Тако се ево, после двадесет пет година, спојило библиофилско издање ове књиге са својим (присилно) изостављеним делом у једној књизи, у старо-новом издању. Ово је, заправо, нова књига са старим песмама. Али, да ли песме уопште могу бити сџаре?!

Београд, 2. новембар, 2008.

Никола ВУЈЧИЋ

О ПЕСНИКУ

Никола ВУЈЧИЋ рођен је 1956. године у Великој Градуси (код Сиска, Банија). Основну школу завршио је у Великој и Малој Градуси, гимназију у Петрињи. Дипломирао је на Филолошком факултету у Београду, група за југословенске књижевности и српскохрватски језик.

Објавио је књиге песама:

Тајанствени сирелац (Књижевна омладина Србије, Београд, 1980), *Нови прилози за аутиобиографију* (библиофилско издање, Панчево-Београд-Љубљана, 1983), *Дисање* (Просвета, Београд, 1988), *Чистилишће* (Српско културно друштво „Сава Мркаљ”, Топуско, 1994), *Каг сам био мали* (Матица српска, Нови Сад, 1995), *Прејознавање* (Српско културно друштво Просвјета, Загреб, 2002) и *Звук тишине* изабране и нове песме (Народна библиотека „Стефан Првовенчани”, Краљево, 2008).

Приредио је за штампу необјављени роман Меше Селимовића *Круї* (1983) и *Антилопију народне књижевности за децу* (1997, други и треће издање под насловом *Српска народна књижевност за децу* 2006, 2008).

Превод са руског – Вјачеслав Купријанов: *Земљино небо* (2006).

Био је главни уредник часописа *Знак*, члан редакције и главни и одговорни уредник *Књижевне речи* (1980-1988) и листа Вукове задужбине *Задужбина*.

Више година био је уредник у Књижевној омладини Србије едиције за прву књигу „Пе-

газ” и библиотеке за савремену књижевност „Раскршћа”. Сада ради као уредник у ИП „Филип Вишњић” у Београду.

Добитник је награда „Браћа Мицић” (1993) и Змајеве награде Матрице српске (2002).

У издању Матице српске у Библиотеци Змајева награда објављен је зборник радова посвећен његовој поезији под насловом „Поезија Николе Вујчића” (Нови Сад, 2008).

Заступљен је у више антологија савремене српске поезије а песме су му превођене на неколико језика.

САДРЖАЈ

Смех	5
Реторичко питање	6
Приближавање, &	7
Црно посуђе	8
Сине анно	9
Азбучни ред страха	10
Вилин коњиц	13
(Сквонк)	14
На маргини	15
*** (хм! Зима је скупоћа)	16
Затварање врата	17
? (шта ће остати од тога града?)	18
Нема више	19

ПЕСМЕ КОЈЕ НИСУ СТАЛЕ У ПРВО ИЗДАЊЕ

Мимоилажење	23
Опис снега	24
Сан	25
Реченице, резови	26
Вртлар	27
Колики је радни век црва у мом писаћем столу	28
(ваздух)	29
Први плач	30
Укрштене речи, гоблен	31
Књига	32

Над комплетним *ПРИЛОЗИМА*
(Васа Павковић) 33

„Нови прилози за аутобиографију” –
двадесет пет година после
(Никола Вујчић)

О ПЕСНИКУ

Никола Вујчић
Нови прилози за аутобиографију

Библиотека
Песничка мануфактура
Београдске мануфактуре снова

Издавач
Књижевно друштво „Свети Сава”

Уредник
Живко Николић

За издавача
Небојша Ђосић

Тираж
300

Штампа
Горапрес, Земун

Београд 2008

CIP – Каталогизација у публикацији Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-1

ВУЈЧИЋ. Никола

Нови прилози за аутиобиографију / Никола Вујчић. – Књижевно друштво „Свети Сава”, 2008 (Земун : Горапрес). – 48 стр. ; 21 см. – (Библиотека Песничка мануфактура Београдске мануфактуре снова)

Тираж 300.

ISBN 978-86-86143-81-5

COBISS.SR-ID 146961420